

Izloži vsek štirih
in velja s poštno
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za štiri leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelju v tiskarni
sv. Cirila, koroška
ulica št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. ti-
kovnega društva de-
lajoše list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Prejemniki listi dobijo
se v tiskarni in po
gospoda Novak-a na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za ostanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Izmeriti se sprejemajo
do sreda opoldne.

Štev. 20.

V Mariboru, dne 19. maja 1904.

Tečaj XXXVIII.

Politični shod pri Sv. Antonu v Slov. gor.

Važen dan je bil 8. maj za Sv. Anton, katerega dne je v tem kraju lenarško politično društvo sklicalo političen shod, ki se je obnesel v resnici izborni. Vrh Antonjevčanov je došlo nad 200, razven tega smo videli na shodu zavednih kmetov in rodoljubov od Sv. Lenarta, Sv. Trojice, Sv. Benedikta, od Negove, Sv. Andraža, iz Gočove, od Sv. Jurija ob Ščavnici in iz Gornje Radgone. Shod otvori s krepkim pozdravom društveni predsednik kmet Fr. Zupce.

Prvi poročila iskreno pozdravljen naš državni poslanec dr. Ploj. Poglavitne točke njegovega govora so bile sledeče: Slovenski poslanci delamo po svojih najboljših močeh za slovenskega kmeta. Ko bi imeli v državnem zboru kmečki poslanci večino, bi pač več dosegli za kmeta. Uspešno delovanje zelo moti obstrukcija. Vendar nekaj smo dosegli n. pr. vinogradna posojila treba po novem zakonu vrniti se le v 15 letih, dolžnik je tudi 15 let prost zemljiškega davka. Če toča, mraz, suša poškoduje le četrti del posestva, se davek deloma odpise. Mladeniči naj bi se klicali k vojaškim vajam, ko ni toliko dela. Minister je obljubil, da se bo oziral na to in da odpusti vojakom 12. vajo. Treba v prošnji navesti tehtne vzroke, jo vložiti pravočasno na okraj glavarstvo, in če ni uslišana, obrnite se na me. Vse bom storil, da se ugodni upravičeni prošnji. Tirjali smo tudi dveletno vojaško službo, istotako, da se

vpeljejo zimske kmetijske šole, katerih je na Češkem 67; vlada bi jih podpirala, a stajerski deželni odbor noče ničesar zanje storiti. Malenkosti so, kar smo dosegli, več ni bilo mogoče zaradi obstrukcije. Ko so Nemci sklenili, da ne dovolijo Čehom notranjega češkega jezika in vseučilišča na Moravskem, smo slovenski poslanci stopili na češko stran, zakaj če Nemci uničijo Čeha, uničeni smo tudi Slovenci. Steber slovenskega naroda je slovenski kmet, za njega koristi sem deloval doslej in bom tudi v bodoče, zakaj če propade slovenski kmet, propade tudi slovenski narod.

Govor so zborovalci navdušeno odobrvali. Izražale so se poslancu razne želje. Učitelj Klemenčič želi železnico skozi Slovenske gorice. Poslanec odgovori, da se jej protivi dežela in država, ker bi se ne obnesla, zlasti pa Ogri, ki ne dovolijo zveze z ogrsko železnico. Slovenski poslanci so jo tirjali in se jo bodo. Župan Rojs izraža željo po okrajni cesti čez Sv. Anton. Učitelj Klemenčič pa povdarja, da je našemu kmetu najbolj treba kmetijskih šol.

Poslanec na vprašanje pojasnjuje vinsko klavzulo in politični položaj. Vinska klavzula je naredila našemu vinstvu neizmerno škodo, zato se mora odpraviti, za to se je izrekel naš državni zbor, v tem so nas podpirali zlasti Ogri. Politični položaj pa je tako zamotan, da bi moral biti prerok, kdor bi uganil, kaj bo iz teh zmedenih razmer. Čehi ne odnehajo z obstrukcijo, mi jih podpiramo. Poljaki so se začeli nagibati bolj k nam in predlagajo nov poslovni red, ki pa ne bo

prišel v razpravo, ker najbrž državni zbor preneha z delom. Körber mora pasti, prej ne bo rednega dela, za katero smo vneti slovenski poslanci, zakaj državni zbor je še edino torišče, kjer moremo prosto govoriti in razkrivati krivice, ki se nam gode.

Sedaj nastopi poslanec Roškar, na katerega so bili zborovalci posebno radovedni. Govoril je krasno, odločno in navdušeno. S ponosom so ga poslušali naši kmetje.

Kmečki stan je težak in najbolj zaničevan stan. Davki so veliki, delavcev ni, izobrazbe manjka. Meščani in gospoda nimajo sočutja s kmetom. V Gradcu je rekel mestni poslanec: »kmetom se predobro godi.« To je skandal! Pa narobe je res, ker ljudje kar vrejo v mesta. Žalosten je tudi naš političen položaj. Mnogo tirjamo, a nič ne dobimo. Dolgo se bomo čakali, da se regulira Pesnica. Tirjali smo kmetijskih šol, a večina se malo briga za naše tirjatve. Sedanja šole malo koristijo, ker jim je nemščina glavna reč in se cela izobrazba ne vrši na pravi podlagi. Pomagati si moramo sami, goric ne smemo zapustiti, poprijeti se moramo ameriške trte. Dalo se lepo spleča. Žalibog, da dežela kmetov ne podpira z lepim tršjem. Oskrbnik trtnice pri Sv. Marjeti ob Pesnici se je naravnost izjavil: »Lepi trsi so za gospodo!« Ali je to pravica, ali kaka podpora za kmeta! Država in dežela sta pač dovolili 400.000 K za vinogradniška posojila. Treba je vinogradnikom prositi zanje. Poslanec je za 7 letno šolo; zadnje šolsko leto naj bi bilo posvečeno le kmetijskemu pouku. Premalo se sploh stori za kmečko izobrazbo. Pogre-

Listek.

Prihod Slovencev v sedanje dežele.

(Javno predavanje, prirejeno po „Zgodovinskem društvu za Sloven. Štajer“ v Narodnem domu mariborskem, dne 5. maja 1904.)

Uvod.

Človek, ki od rojstva živi na isti grudi, pod istim krovom, se s tem svetom nekako zraste in želi vedeti pred vsem, od kdaj ondi biva njegov rod, kako je prišel tje in kako se mu je godilo na tem domu.

Tak rod iste domovine, iste krvi, istih interesov je tudi rod slovenski, smo torej mi vsi skupaj, ki se imenujemo Slovenci. Zato je naravno, da bi vsak izmed nas tudi o našem rodu, torej o nas Slovencih, rad vedel, od kdaj bivamo na svoji nam tako dragi grudi, kako so naši prastariši prišli nanjo in kako se jim je tukaj godilo.

Na vsa ta vprašanja si nocoj ne moremo dati odgovora; kajti ta bi bil vsa zgodovina našega naroda. Dovolj nam bode, ako le malce pretrsemo dvoje vprašanj: kdaj smo prišli v sedanjo domovino in kakšen je bil naš prihod?

Že za prvih poročil o nas se je vedelo, da smo Slovenci del ali takorekoč zadruga

velikega plemena, ali če hočemo, pleme velikega naroda slovanskega, in ni se to tajilo nikdar, tudi v onih dobah ne, ko o vedah, kakor so antropologija, etnografija z etnologijo, arheologija, sociologija, narodna zgodovina in jezikoslovje še ni bilo ne duha ne sluha. — Ravno tako se je tudi vsikdar priznalo, da smo Slovenci, predno v zgodovini nastopimo, kot posebna slovanska panoga s posebnim imenom, bivali v veliki slovanski masi kot nje del, ne razločujoč se od te celote, k večjemu po narečju.

Potemtakem so prva poročila o našem slovenskem rodu zapopadana v poročilih o Slovanih ter se iz njih ne dajo izločiti. — A tudi v naši drugi dobi, to je v dobi, v kateri nas zgodovina pozna kot samostalno slovansko panogo s posebnim imenom, je naša usoda z usodo drugih slovanskih panog spojena tako trdno, da mi o nas ni mogoče govoriti, ne da bi se dotikal plemen bratskih.

Zgodovinska črtica o preiskovanju najstarejše zgodovine slovenske.

Ni še dolgo, odkar nam je odgovor na vprašanje, ki smo si ju dali za nocoj, precej zanesljivo in kolikor toliko natančno znan, dasi se je v tej stvari preiskovalo že jako mnogo in vestno. In zdi se mi, zasledovati razvoj raznih teorij, ne manj zanimivo, nego

razložiti eno teh teorij samo; in ker tudi ena po drugih postane jasnejša, in nazadnje ker v občinstvu nima danes veljave le ena sama, zato si bom dovolil kratko skicirati, kako se je o prihodu našega naroda v sedanjo domovino doslej mislilo, predno označim najnovejšo teorijo, ki je sedaj tudi najbolj priznana. Oziral se bom izključno le na slovanske može.

Prvo obsežnejše poročilo, ki se je pri učenjaki upoštevalo in ki se upošteva še danes, nam daje kronika ruskega meniha Nestorja, živečega okoli 1100 v Kiewu. Nestor pravi, da je zibel Slovanom svet ob Donavi, ki ga danes zavzemajo Madžari in Bolgari. Tukaj bivajo od nekdaj in odtod so se razširili dalje po Evropi na jug in sever, na vzhod in zahod. Posebnosti novih bivališč so tem in po njih i prebivalcem dala razna imena; donavske dežele pa, v katerih je Slovanom zibel, so se zvale Ilirik. Dolgo že so Slovani bivali v svojih deželah, ko okoli 335. l. pr. Kr. od zapada pridero Vlasi in zapode podonavske Slované čez Karpate k onostranskim bratom. (Vlasi — Kelti.)

Nestor, živeč sredi Rusije, je svoje vesti zajel iz starih poročil, narodnih pripovedek, narodnih pesmi in sličnega blaga. Iz tega pa je posneti, da je daleko pred njim, torej v prvi polovici srednjega veka zastran Slo-

samo pri šolah urejenih šolskih vrtov, drevesnic.

Dosegli smo v zvezi z nemškimi konservativci in bauernbündlarji premembo volilne reforme in direktno ter tajno volitev. Dva poslanca odpadeta v IV. kuriji na nas: dobimo ju, če bomo edini. Pa kogar bomo volili, mora biti veren mož, četudi je kmet. Brez vere ne more nihče izhajati. Obupati ne smemo. Treba se nam je učiti in združevati, biti moramo enega gesla, brati le katoliške liste. Odkar smo Slovenci vladarji v lenarškem okrajnem zastopu, smo vedno edino postopali, napravili smo v zadnjem času tri nove okrajne ceste, delali za kmeta: nekdanji nemškutarski zastop je malo, malo storil za okraj. Kjerkoli smo, delajmo edini in naš stan bo spoštovan stan.

Burno odobravanje je sledilo zanimivemu poročilu.

Vrli gospod K. odločno graja, da se pre-malo učencev sprejema v viničarske kurze in da se prestrogo ravna z njimi, ker jih mnogo izstopi. Roskar omeni, da je tirjal, da se podvoji število učencev in se pomnožijo viničarski kurzi.

Kaplan Gomilšek pohvali veliko zanimanje zborovalcev, zlasti se mladeničev, katerih je bilo veliko število na shodu in navdušuje navzoče, kako naj bi bili narodno in politično zavedni ter pojasnjuje, kako bi si najlažje pridobili to dvojno zavest. Zgledi iz domače zgodovine in današnjega življenja dokazuje nujno potrebo prave narodne in politične zavednosti. Prepričevalne besede govornikov naj obrode zaželjeni sad.

Nato se sprejmejo soglasno med občnim pritirjevanjem sledeče resolucije: 1. Körberju se izreče nezaupnica. — 2. Shod protestuje zoper nastavljanje nemških uradnikov na Slovenskem, zoper zatiranje slovensčine pri sodiščih, zlasti na Koroškem. — 3. Shod tirja potrebnih slovenskih šol, slov. vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani. — 4. Zimski kmetijski tečaji se naj vpeljuje. — 5. Protestuje se zoper krivično postopanje pri razdeljevanju trt. — 6. Vinska klavzula se naj odpravi. — 7. Porotne sodnije se naj odpravijo. — 8. Tajna, jednaka in direktna volilna pravica se naj vpelje. — 9. Poslancema se izreče zaupnica in zahvala.

Končno v iskrenih besedah zahvali predsednik Zupe došla poslanca za poročilo, kmete za obilno vdeležbo in posebno zaupanje ter s trikratnim živio-klicem na sv. Očeta in svetlega cesarja zaključil znameniti shod. Ves zbor mu navdušeno pritrdi.

vanov vladalo prepričanje, da so v Evropi prvobitni.

Le mimogrede naj omenim, da je od zgodovinarja Eneja Silvija (kot papež Pij II., v drugi polovici 15. stoletja) sem se vzlasti pri neslovenskih in stare slovenske zgodovine ne posebno večših pisateljih razširilo mnenje, da smo vsi Slovani prišli iz Azije v Evropo še le za vesoljnega preseljevanja narodov in sicer v 5. stoletju po Kr. Toda zgodovinarji, ki so staroslovensko zgodovino poznali temeljiteje, so priznavali, da se to mnenje z dejstvi ne zлага.

Preteklo je več stoletij in v Slovanih se še vedno ni nikdo resno baval z vprašanjem po začetku svojega rodu. Isto pa velja tudi o drugih narodih. Še le od konca 18. stoletja sem se zanimajo narodi za to vprašanje, ki je vendar tako priprosto in naravno, pa tudi zanimivo in velepomembno.

Kako to? Človeku sta med drugimi nagoni tudi prirojena: nagon, stremeti po svobodi, in nagon, iskati resnice. Ta dva nagona sta dve velikanski sili, ki v človeštvu neprestano delujeta od njegovega prvega početka in ki se bodeta upokojili še le tedaj, kadar bode na zemlji nehalo utripati zadnje srce.

Po svobodi rod človeški stremi, odkar živi; neutrudno se peha posameznik kakor

Rusko-japonska vojna.

Vsi Slovanom sovražni listi vriskajo samega veselja, da se umikajo Rusi. Tudi vsakemu drugemu nerazsodnemu človeku se to umikanje čudno zdi, ako natanko ne premisli položaja, v katerem bi se nahajali Rusi, ako bi se spustili v bitko pri Liaojangu in Mukdenu, kjer zdaj stojijo. Imeli bi namreč za hrbtom kitajsko vojsko, ki stoji na meji Mandžurije in Mongolije. Kuropatkin je pa kmalu sprevidel, da Kitajcem ni veliko zapati, zato se rajši umika, kakor pa da bi začel z Japonci vojno, in bi ga pri tem Kitajci, ki se zdaj še drže nevtralnega, napadli za hrbtom. Kako prav je on imel, razvidi se iz najnovejših brzojavk, da se je izrazil kitajski zastopnik zunanjih zadev, da Kitajska ne bo mogla dalje ostati nevtralna. Rusi se bodo morali torej umikati še tako dolgo nazaj, da bodo imeli hrbet prost. Seveda si morajo Japonci vsak kraj še približevati, ker jih Rusi z malimi oddelki posedejo ter s tem ovirajo njih prehitro prodiranje.

Medtem, ko se Rusi umikajo ob sibirski železnici, prodira kozaki general Renenkamp v severno Korejo ter vznemirja japonsko vojsko ob desnem krilu in za hrbtom. Vsled tega bodo Japonci prisiljeni v posedenih mestih zapustiti močne posadke, kar bo precej oslabilo glavno armado. Dalje ko bodo prodirali tem slabši bodo in tem slabše se jim bo godilo, ker bo tudi dovaževanje živeža stalo ogromno truda. Medtem bo pa zbral general Kuropatkin svoje čete ter se jim postavil po robu. Kedaj se bo to zgodilo in kako daleč se bo se umikal, ve seveda samo on. Mnogo ruskih generalov baje ni zadovoljnih s tem njegovim postopanjem ter hočejo pri carju doseči, da zapove Kuropatkinu naj se ne umika dalje. To bi pa bilo seveda zelo škodljivo, ker Kuropatkin je jako izvrsten vojskovodja in že ve zakaj se umika.

Port Artur je zdaj popolnoma ločen od ruske armade, ker so Japonci razrušili železnico. Vendar se Japonci ne upajo bližati s svojimi ladjami trdnjavi, ker se bojijo ruskih topov, samo od daleč stražijo vhod v luko. Po najnovejših poročilih vhod v luko ni zaprt z ladjami, katere so Japonci potopili, čeravno so vsi angleški listi to zatrjevali. Japonci so izkrcali severno od Port Arturja vso svojo drugo armado, s katero hočejo oblegati trdnjavo. En japonski bataljon so Rusi skoro popolnoma uničili, ker si je upal preblizu njihovih utrd, ki se nahajajo severno od trdnjave.

Položaj Port Arturja.

V »Reichswehr« primerja pisec veleza-

nimivega članka sedanji položaj Port Arturja z onim v letu 1894. povodom japonsko-kitajske vojske, ko so Japonci v 1 in pol dnevu vzeli Kitajcem trdnjavo Port Artur. Kitajska posadka l. 1894. je znašala 3000 mož, sedanja šteje šestkrat toliko: 18.000 mož. Pred začetkom sedanje vojne je bila trdnjava oborožena s 400 topovi, a po začetku vojne je bilo dovedeno v trdnjavo vse polno težke artilerije. Posebno važna stvar pa je, da v l. 1894. niso bili Japonci navezani na nikak rok, do kdaj morajo zavzeti Port Artur. Sedaj pa so vezani na določen rok. Morajo ga zavzeti vsaj do začetka junija. Kajti v tem času začenja silno deževje, ki traja do konca julija. V tej dobi je nemogoče vsako izdatno obleganje. Do konca julija pa bo že v japonskih vodah baltiško brodovje, ki bo štel 48 ladij, med temi 6 bojnih oklopnač največje vrste. Čim se to zgodi, ne bo več govora o japonskem nadvladju na morju, a s tem bo temeljito spremenjen tudi položaj vojne na — kopnem.

Nadaljno bojevanje Japoncev.

S tem, da je pridobil japonski vojskovodja Kuroki bregove reke Jalu, je pridobil tudi trdno oporo za nadaljno bojevanje v južni Mandžuriji. Zdj se mora pokazati tudi armada generala Aku. Ako Njučvan se ni padel, je zdaj vsekako prišla vrsta nanj. — Če se spojita armadi obeh japonskih generalov, jima bo lahko prodirati proti Mukdenu, kamor imata le še 225 km. Za to pot bosta rabili osem do deset dni. To prodiranje bo pa jako težavno. Tla so hribovita, skalnata, brez cest. Tak kraj je pač pripraven za majhne praske, ne pa za bojevanje velikih armad.

Kurokijeva armada.

Japonska armada generala Kurokija, ki si je izsilila prehod čez reko Jalu in se polastila Fenvančena, šteje skupno 60.000 mož (43.200 bajonetov, 2100 sabelj in 120 poljskih topov). Več kakor 65.000 mož pa gotovo še nima.

Rusko brodovje.

Ruske mornariške rezerve baltiskega brodovja in ruskega brodovja v Črnem morju so sklicane pod orožje. Baltiško brodovje odide baje na bojišče 14. junija.

Težave japonske vojske na maršu.

Dopisnik »Daily Telegrapha«, ki se nahaja pri japonski armadi, je poslal svojemu listu brzojavko o maršu prednjih japonskih čet. Dopisnik pripoveduje, da se je to marširanje vršilo z groznimi težavami. Ceste so bile v zelo slabem stanju, in Japonci se imajo

navdušenjem proučavati in pretresevati vprašanja, ki so z narodnostjo v najtesnejši zvezi; jelo se je preiskovati narodovo zgodovino, občno kakor književno, svet, ki narod na njem biva že toliko let, jezik, ki ga narod govori itd. Jeli smo torej tudi Slovani resno preiskovati svojo zgodovino in prazgodovino in takrat smo se tudi Slovenci prvič vprašali: kedaj smo prišli v svojo domovino in kakšen je bil naš prihod.

Schlözer, prof. zgodov. na akademiji v Petrogradu je spisal dvojce zgodovinskih del in izdal Nestorjevo kroniko (do 1802). Drži se popolnoma Nestorja in na tej podlagi deli Sloane po zgodov.-geografskem načelu:

1. v podonavske ali Praslovane (Slovaki, ogrski Slovenci; bivajo torej le v današnjem Ogrskem);

2. v Vinde (Slovenci, bivajoči na Štajerskem, Kranjskem, Koroškem in Furlanskem (Primorje));

3. v Vende (v severni in vzhodni Nemčiji);

4. v Čehe;

5. v Moravane;

6. v Poljake;

7. v Ruse;

8. v Ilirce (Srbohrvatje);

9. v Bolgare.

Dobrowsky, prvi slovenski jeziko-

zahvaliti le svoji vstrajnosti in potrpežljivosti, da so prišli z vsem vojnim materialom do reke Jalu. Mnogo cest je bilo treba še le popravljati; za gradnjo mnogoštevilnih mostov je manjkal les in je bilo treba zato posekati cele gozdove. Velika truma delavcev (kulov) je spravljal zaloge naprej. Noč in dan so bile ceste polne delavcev, katerih je vsak nosil do 160 funtov teže. Vojaki so prevažali živila in municijo tudi na malih vozovih. Ob cestah so stale zapuščene in porušene vasi. Rusi so povsod razdrli brzojav, požgali brzojavne kole, a žice vzeli seboj. Japonci so napravili novo brzojavno zvezo, katere se pa dopisniki časnikov ne smejo posluževati.

Japonske zvižaje.

Japonci delajo s prav azijskimi sredstvi. Vsled tega je sedanja vojska nekaj posebnega, kajti evropski narodi so se borili vsikdar bolj odkrito in pošteno. Japonci so pa doslej vse svoje postopanje osnovali edino na zvižaje in zahrbtnje napade. Angleži, ki so jim prijazni, so ravno tako goljufani od njih kakor drugi. Tako n. pr. je dopisnik »Daily News« pisal, kako je v japonskem taboru poročal o bitki pri reki Jalu. Japonci so vzeli za brzojavko 100 funtov sterlingov, a so črtali iz nje vse, kar bi izdalo svetu njihove načrte. Nazadnje je v brzojavki ostal samo še popis krajev. — Zato se je nadejati vedno novih presenečenj. Danes se še ne ve, ali imajo Japonci podvodne čolne ali ne. Zatrjuje se, da jih nimajo, a kdo ve? Svoje granate in šrapnele so napolnili s tvarinami, kakršne so pri civiliziranih državah prepovedane. Topovi po načinu »Arisaka« so njihova tajnost, in mine nabijajo z nekim posebnim smodnikom, kakršnega Evropeji še ne poznajo.

Megla na morju.

Dalje se ponavlja v tem času nov sovražnik na Japonskem morju — neprodirna megla. A ta je na srečo tudi Japoncem nevarna. Vsako leto ob tem času ležejo tam na morje težke megle. Ladja v megli je kakor človek z zavezanimi očmi. Te megle so tudi zadržale kontreadmirala Kamimura, da ni mogel bombardirati Vladivostoka. Ko je japonsko brodovje prvič plulo proti severu, je tudi rusko brodovje plulo proti Genzanu. Na morju sta se prav blizu srečali, pa se vsled megle nista videli. A gotovo se znajo Japonci v megli bolje gibati, kakor Rusi, ker so jim kraji bolje znani. Marsikak uspeh zadnjih dni je pripisovati gotovo tudi temu.

Državni zbor.

Dunaj, 10. maja 1904.

Državni zbor je bil torej danes odgojen za negotov čas. Najbrže se pred jesenjo več

slovec, uči v spisih do leta 1806, da so slovanska narečja poleg staroslovenskega cerkvenega jezika:

1. ruščina,
2. poljščina,
3. ilirščina (bolgarsko in srbsko),
4. hrvaščina s slovensčino,
5. češčina.

Vendsko v Lužicah mu je bilo mešanica iz češčine in poljščine.

Kombinacija Schlözerja in Dobrowskega uči, da smo Slovenci, Srbohrvatje in Bolgari, torej vsi Jugoslovani, Ilirci, to se pravi potomci starih Ilircev. In tako nam je jasno, zakaj naš Vodnik v znani himni »Ilirija oživljena« je l. 1811 pel:

Ilirsko me kliče
Latinec in Grek,
Slovensko me pravijo
Domači vsi vprek.

L. 1809 je sicer Dobrowsky Kopitarju v privatnem listu pisal, da Ilircev ne smatra več za Slovane, ali Kopitar je že takrat bil na Dunaju, ne več v Ljubljani v tovarštvu Vodnikom, in vsled tega Vodnik o novem mnenju Dobrowskega ni izvedel nič.

(Dalje sledi.)

ne skliče, če se med tem časom ne bodo morda razpisale nove državno-zborske volitve. Teh želijo osobito češki agrarci (kmetijska stranka), katera bi rada spodrinila mladočeške poslance. Tudi nižjeavstrijski krščanski socialci upajo pridobiti pri novih volitvah več mandatov, kakor jih imajo zdaj. Pri volitvah za mestni zbor dunajski, katere so se vršile nedavno, so bili zelo srečni. Izmed 158 mestnih odbornikov je 120 krščanskih socialcev. Drugim državnoborskim strankam ni mnogo za razpust državnega zbora in za nove volitve. Mogoče bi bilo to-le: Körber ostane ministrski predsednik; potem se razpusti državni zbor. Ali pa: Čehi in Nemci se pogodijo, Körber odstopi in napravi prostor novemu ministrstvu.

Most preko Save pod Brežicami.

Ob svojem času smo poročali, da so stroški za napravo tega mosta proračunjeni na 450.000 K. V ta namen je že zagotovljenih 400.000 K, namreč od države 100.000 kron, od dežele Štajerske 100.000 K, od brežiškega okraja 100.000 K in od brežiškega mesta 100.000 K. Po novjšem natančnem proračunu pa še manjka znesek z 80.000 K (ne samo z 50.000 K). Da se stavba mosta zagotovi, bi moral vsak izmed zgoraj imenovanih vdeležencev prispevati še po 20.000 K. Da bi država povikšala svoj prispevek, v ta namen so se dne 10. majnika podali državni poslanci baron Moscon, (načelnik brežiškega okrajnega zastopa), vitez Berks in dekan Žičkar k ministrskemu predsedniku ter ga prosili za državno pomoč v zgornjem smislu. Dr. Körber je v zadevi stavbe mosta dobro podučen in je obljubil storiti, kar bo mogoče.

Nove volitve za deželni zbor.

C. kr. okrajno glavarstvo v Brežicah je razposlalo večim občinam dopis, v katerem povprašuje, če hočejo pri volitvah v kmetijski skupini in v novi splošni skupini imeti več volišč. To vprašanje nam ni prav razumljivo. Zagotavlja se vedno, da se bodo za deželni zbor volili samo le poslanci (8) za novo splošno skupino; zakaj hoče glavarstvo vedeti, da se tudi za kmetijsko skupino voli na več krajih občine. To kaže vendar nekako na to, da se namerava deželni zbor razpustiti in se sploh v vseh 4 skupinah volijo novi poslanci. — Kakor se čuje, se bodo volitve vršile meseca avgusta. Torej pozor!

Politični ogled.

Odsek za podpore po uimih prizadetim je predložil poslanski zbornici sledeči predlog: 1. vlada se pozivlja, da v najkrajšem času predloži računsko poročilo o izdanem denarju za podpore; 2. vlada se pozivlja, da izterjava davke od tistih kmetovalcev, ki so prišli vsled elementarnih nezdov v stiske z največjo prizanesljivostjo; 3. vladi se naroča, da izvede poizvedbe o elementarnih škodah takoj in hitreje kot dosedaj.

Delegacije. V soboto, dne 14. t. mes. je predložila skupna vlada avstrijski in ogrski delegaciji skupni državni proračun za l. 1905. Vlada zahteva velikanske svote in sicer ravno sedaj, ko vse ječi pod grozno slabimi gospodarskimi odnošaji. Posebno naši kmetje že tako skoro obnemagujejo pod velikimi davki in vlada zahteva vedno večje žrtve. — Tukej navedemo podrobnosti skupnega državnega proračuna. Skupni redni troški znašajo 377.114.997 K, in sicer za vnanje ministristvo 12.159.536 K, za armado 308.996.175 K, za mornarico 51.271.410 K, za skupno finančno ministristvo 4.687.876 K. Redno pokritje znaša 7.967.114 K, carinski dohodki 114.716.729 K, torej ostane nepokrite redne potrebe 254.431.154 K. Po sedanji kvoti 66 6/34 mora torej Avstrija pokriti svoto 166.906.837 K, Ogrska pa le 87.524.317 K. Dalje znaša čista potreba za Bosno in Hercegovino 7.583.000 K; od te svote pripada na Avstrijo 4.974.448 K, na Ogrsko pa 2.608.552 K. Dalje se zahteva še za tekoče

leto 116.000 K za poprave palač avstro-ogrskih poslanikov v Parizu, Londonu in Rimu, ter za avstro-ogrškega civilnega agenta in njegovo osobe v Makedoniji 112.000 K. Ako prištejemo še gori označene izredne kredite za armado v znesku 88 mil. in za mornarico v znesku 75.176.000 K, znaša vsa skupna državna potreba 548.181.997 K. Ker za tekoče leto dovoljena potreba znaša 426.304.926, torej se samo za leto 1905 pomnoži za 121.877.071 K. Ako odštejemo carinske dohodke — in sicer za Avstrijo proračunajo na 105.993.000, to je 86 3/4 %, in za Ogrsko le 15.881.050 K ali 12 9/10 %, za Bosno in Hercegovino pa 871.250 K — znaša vsa potreba za Avstrijo 279.074.309, za Ogrsko 146.343.845 K. — Ostali izredni stroški se bodo razdelili na poznejša leta in znašajo po vladnem načrtu 286 milijonov, ki pa bodo gotovo presegli 300 mil. samo za nove topove, puške in ladije. — Delegati so osupnjeni nad zahtevami vojnega ministra. Čehi so takoj sklenili glasovati proti in napovedujejo hud boj vladi. Velike zahteve vojnega ministra pobijajo vsa zanikanja o mobilizaciji. Presenečenje med delegati nad velikimi zahtevami vojnega ministra je tem večje, ker so merodajni krogi še nedavno trdili, da bodo izvanredne potrebe za armado in vojno mornarico nizke. Delegati trde, da so zahtevane svote tako visoke, kakor da bi stali pred vojsko. Značilno za razmere v naši državi je, da za dela na socialnem polju ni nikdar denarja, za topove se pa vedno zahtevajo nove žrtve. Kakor je že lani delegat Slovencev dr. Šustersič v delegaciji izjavil, da predno prihaja vojna uprava s svojimi novimi zahtevami, mora ljudstvu v Avstriji dati splošno in enako volilno pravico. Tudi letos bo glasoval proti, ko vlada zahteva toliko milijonov za oboroževanje, slovanskim narodom pa noče dati niti potrebnih sol in hoče, da bi samo za vojaštvo izkrjavili. Torej imajo edino češki in slovenski delegati srce za kmeta, da glasujejo proti tem velikanskim zahtevam vlade. Nemci bodo pa zopet klečeplazili za vlado ter ji vse obljubili, samo če bo izjavila, da ne da zatiranim Slovanom niti trohice njihovih pravic. — Kakor je običaj vsako leto, se predstavljajo delegatje cesarju, ki navadno vsakega delegata nagovori. Letos se cesar v pogovoru z delegati z nobeno besedico ni hotel dotakniti notranjega političnega položaja. Ko je češki delegat Pacak dotaknil se notranjega političnega položaja, dejal je cesar: »Jaz o tem ne bom govoril besedice. Vse pride v časopise.« Slovanskemu delegatu dr. Šustersiču je cesar dejal, da ga veseli videti zopet v delegaciji. Dr. Šustersiču je vladar tudi dejal, da jako pridno deluje v delegaciji.

† Dr. Šandor pl. Bresztyenszky. V ponedeljek dne 9. t. m. po noči je umrl na svojem posestvu v Veliki Gorici na Hrvatskem vodja narodnih zastopnikov v hrvaškem saboru, dr. Šandor pl. Bresztyenszky. Ta vest ni prišla iznenadoma. Pokojnik je bolehal že dolgo časa za srčno hibo ter je bilo pričakovati smrti od dne do dne. Vzlic temu je zadela ta vest bridko vsakega Hrvata in tudi Slovana, ker je z dr. Bresztyenszkyjem legel v grob častit boritelj svojega naroda, iskren Hrvat, dober Slovan in veren kristjan. Naj v miru počiva!

Dopisi.

Kozje. (Nemški napisi.) Predragi gospod urednik, kaj ne, da ste že mnogo slišali o narodnem trgu kozjanskem. In resnica je, da je celi trg slovenski. A, kakor sem slišal pretečeni teden, si tujci, kateri pridejo od drugod, vse drugače mislijo ta povsem slovenski trg. Pa kaj je temu krivo? To si lahko odgovori vsak tržan, ako se malo ozre okoli sebe. Temu je kriv nemški napis na shrambi požarne brambe. In ker ta shramba stoji ob cesti, po kateri pride največ tujih ljudi v trg, vidijo ta napis in